

явление на рынке информационных услуг новых технологий олицетворяется фигурой Стива Джобса – «Гутенберга» XXI в. Планшет Джобса, который погружает человека в глобальную Вселенную, оказывается намного реальнее, чем утренняя чашка кофе с круассаном на завтрак, ибо от завтрака останется лишь аромат бодрящего напитка, а «всемирная глобальная деревня» поместится на ладони.

А. М. Бобрук, старший викладач

МЕНТАЛІТЕТ ЯК ОСНОВА ПОЛІТИЧНОГО МІМІКРУВАННЯ

Політичні діячі постійно знаходяться в пошуку нових способів впливу на електорат, використовуючи при цьому різноманітні політичні технології, створюючи собі привабливий імідж, аби змусити виборців повірити їм та обрати. Вони вдаються до політичної мімікрії, тобто маніпуляції свідомістю виборців, ураховуючи психологічні та культурні особливості українців, зокрема такий унікальний феномен, як менталітет людини.

Що стосується особливостей українського менталітету, то він досить активно досліджується вітчизняними вченими (І. Кресіна, М. Михальченко, М. Розумний, В. Храмова, Є. Чорний та ін.). Проте маловивченим є вплив особливостей українського менталітету на появу нових форм політичної мімікрії.

Почнемо з того, що під поняттям «менталітет» (від лат. *mental* – розум, розумовий) найчастіше мається на увазі система уявлень і поглядів особи або суспільної групи, відтворення сукупного досвіду попередніх поколінь¹.

Що стосується політичної мімікрії, то це захисний захід і пристосування соціально-політичного характеру, засіб маніпулювання громадською думкою для виживання та досягнення влади².

Звичайно, кожна нація має свій особливий менталітет. Наприклад, науковці виокремлюють у росіян такі їх риси, як щедрість, душевність та привітність, сміливість і довірливість. Цікаво, що вони одночасно активні та інертні, ледачі та працелюбні, запальні та врівноважені. Разом з тим їм притаманні неакуратність, недисциплінованість, непунктуальність. Так, німці люблять по-

¹ Горлач М. І. Політологія: наука про політику : підручник [Електронний ресурс] / М. І. Горлач. – Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1585101736496/politologiya/stanovlennya_natsionalnogo_mentalitetu. – Назва з екрана.

² Енциклопедии & Словари [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://enc-dic.com/sociology/Mimikrija-Socialnaja-4277.html>.

рядок, педантизм, ґрунтовність, а поляки – відкриті, добрі, підприємливі, практичні та галантні тощо.

Звичайно, особливості менталітету різних народів ураховують сучасні маркетологи, іміджмейкери та політтехнологи, аби розробити різноманітні засоби маніпуляції для своїх потреб. Користуючись знаннями про особливості менталітету українців, політичні діячі створюють нові форми політичної мімікрії.

Аналізуючи зв'язок політичної мімікрії і менталітету в українському суспільстві, зазначимо, що основні риси українського менталітету враховуються для формування політичних програм різними суб'єктами політики, гасел, промов тощо. Зокрема, до таких рис відносять інтраверсію (тяжіння до малих груп – родина, громада), ірраціональність (переважання емоційності над прагматичністю, потребою керуватися нормативною поведінкою), екстернальність (нетерпимість до своїх політичних опонентів), ексекутивність (переважання споглядального способу життя перед активним, схильність до апатії), сенсорність (любов до комфорту, несприйняття конфліктів, терплячість та вміння лавірувати) тощо¹.

Сутність української ментальності досить вдало характеризує термін «хуторянство», що є природним станом української нації. Більшість політиків, у тому числі президент, – це продукт українського хуторянства, його класичний зразок. Йому не доводиться прикидатися, заявляти про свою належність до народу. Український хуторянин бачить у ньому себе, дивиться в нього, як у дзеркало. А хуторян-українців, які навіть живуть у містах, не менше 60 %, причому значна частка – у самому Києві, який подвоївся в останнє півстоліття за рахунок притоку з провінції.

Менталітет вітчизняного хуторянина описано у творах української художньої класики. Коротко його можна охарактеризувати так: хуторянин вважає себе досить «розумним», по-справжньому «мудрим». Розум і мудрість хуторянина виявляються в його хитрості і здатності своєчасно ухилитися від ризику, уникаючи реальної (і уявної) небезпеки та непотрібної роботи. Він люто ненавидить представника влади, лає його в присутності близьких, переносить свій гнів на дружину і тещу, захоплюється своєю сміливістю і радикальністю переконань, але при зустрічі з об'єктом ненависті (чиновником) улесливо схиляється, вітаючи і бажаючи йому міцного здоров'я. До того ж хуторянин усувається від участі у розв'язанні суспільних проблем, живе за принципом «моя хата скраю»².

¹ Демидов А. И. Основы политологии : учеб. пособие [Електронний ресурс] / А. И. Демидов, А. А. Федосеев. – М. : Высш. шк., 1995. – С. 123. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Polit/Demid/03.php.

² Национальный менталитет украинцев и труд [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vybory.org/articles/921.html>. – Назва з екрана.

Хуторянин найчастіше боїться людей сміливих та ініціативних, убачаючи в них приховану небезпечність для свого благополуччя, тому й тримається від них подалі.

Усі перелічені особливості і високий рівень ідентифікації українців з недавнім радянським минулим використовують політики для адаптації свого іміджу під очікування виборців, тобто мімікують під образ, сприятливий для пересічної української людини. Наприклад, під час передвиборчої кампанії 2012 р. часто з'являлася політична реклама (точніше, антиреклама), в якій доводилося, що деякі політичні діячі неспроможні керувати країною, указувалось на їхні помилки та невдачі. Таким чином, відбувалося маніпулювання свідомістю пересічного громадянина, ураховуючи, що історично українці нелояльно ставляться до своїх політичних опонентів.

Крім того, натяки в антирекламі на проросійський курс окремих лідерів апелюють до страху перед російським імперіалізмом. А враховуючи те, що українці більш емоційні, ніж раціональні, то під час виборів люди могли голосувати за харизматичного політика, гарного оратора, що роздає популістські обіцянки. У кампанії 2012 р. Партія Регіонів використовувала на своїх білбордах фотографії щасливих родин, що розраховано на емоційність та сімейні цінності громадян. Крім того, ураховуючи нелюбов до влади, досить гарним під час усіх виборів незалежної України є, як правило, відсоток голосів, відданий за опозицію.

Отже, особливості менталітету враховуються політичними діячами для оптимального мімікування з метою посилення ідентифікації з громадянами, реалізації їх очікувань тощо. Разом з тим ментальність використовується мімікріантами для маніпуляції свідомістю громадян через формування відповідного іміджу, створення певної політичної реклами тощо.

В. І. Білошицький, здобувач

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЦИВІЛЬНО-ВІЙСЬКОВИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Цивільно-військові відносини (ЦВВ) перебувають у центрі пізнавальної уваги дослідників практично з моменту набуття Україною державно-політичної незалежності. При цьому перші узагальнення з проблематики ЦВВ належали зарубіжним аналітикам. Дещо пізніше з'явилися аналогічні напрацювання українських авторів.